

... Збудував я, люди, Храм оцей Високий.
В ньому Бог єдиний – то Циганське Слово...
Лекса Мануш

№ 22 (127)

СЕРЕДА,
28 ГРУДНЯ 2005 РОКУ

РОМАНІЯ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДВОТИЖНЕВИК

РОМСЬКІ НАРОДНІ ВІСТІ
МАНУШАНО РОМАНО НЕВИПЕ

Ціна договору

• ПОЛІТИКА • СВІТ • ПРАВО • КУЛЬТУРА • МИСТЕЦТВО •

ЧЕРЕЗ ГОРИ І ДОЛИНИ ПРИЙШОВ ДО ШКОЛЯРІВ ДІД МОРОЗ ПРИЇ Е ПЛЯЯ АЙ МАЛЯ АВИЛАС КЕ ШКОЛЯРА О ПАПО МРАЗО

Веселе новорічне свято відбулося у всіх школах України, в тому числі й ужгородських ромських. По слідах Діда Мороза, який проторив стежинку в снігу до Ужгородської ЗОШ №14, наш кореспондент завітав у цю школу на новорічний ранок.

Ой, і цікаво було! Ромські діти кружляли навколо яскраво прикрашеної ялинки, танцювали і співали разом з Дідом Морозом і Снігуронькою, водили хороводи, розповідали вірші, грали в різноманітні ігри, відгадували загадки. А члени новоствореного танцювального гуртка, яким керує випускник цієї школи Едуард Лацко, виконали запальний національний ромський танець! Малеча показала для батьків, учителів і гостей цікаву інсценівку про Зайчика-Стрибайчика.

Гарячими оплесками зустрічали діти Сніжинку - Саманту Пап, Снігуроньку - Сніжану Віраг, Лежидда Мороза - Євгена Лацка та інших.

У кінці новорічного свята Дід Мороз роздав школярам подарунки і побажав "ніколи не хворіти, не

марніти, добре вчитися, цвісти, як квіти, і сто років жити!"

Директор школи Оксана Іванівна Легеза привітала всіх учасників свята - вчителів, учнів, гостей, батьків - і подякувала тим, хто попіклувався про новорічні дарунки учням - голові ромського культурно-просвітнього товариства "Романі Яг" Аладару Адаму, який придбав для школи канцтовари, та голові ромського товариства "Амаро Дром" Емілу Папу, який виділив гроші на стипендію кращому учневі. Ним став учень 5 класу Тимофій Богдан.

Усі присутні в залі були вдячні музичному керівникові Марті Степанівні Гасинець за веселе й цікаве свято, підготовлене з учнями.

А Дід Мороз, попрощавшись із дітьми ЗОШ №14, пішов далі через гори й долини в інші ромські школи Закарпаття.

Наш кор.

Микола Петров

НЭВО БЕРШ

*Залыджяла гилы баро веш,
Паше лэстэ балвал засовэла
Подгэя романо Нэво Бэрш
Бахт сави йов амэнгэ анэла?*

*Пьяс бравинта лачи, хаса мас,
О гиля романэ бут багаса
Вэш о свэнко гэям тэ кхэлэс
Дэвэл дэла - фэдыр задживаса*

*Мэк джінэна сарэ, Пхув баро!
На патял кон - амэ совлах даса
На мудардёл о Кхам амаро
Йов хачёла ромэнгэ бахтаса!*

*Дэвэса, о ратя шилалэ,
Чаворэ екх кхэлэнпэ ивэса
Мэк авэна рома барвалэ!
Чамудав. Сарэ Нэвэ Бэршэса!*

(Детальніше про автора читайте на стор. 9).

НОВОРІЧНІ МІНІ-ПОБАЖАННЯ

ЩАСТЯ! УСПІХІВ! ПРОЦВІТАННЯ! БАХТ! ЛАЧІПЕ! ШУКАРІПЕ!

Сергій Рудик, голова Державного комітету у справах національностей та міграції.

- Вітаю всю ромську громаду України з Новим роком і Різдом Христовим! Бажаю, щоб кожен ром відзначив ці свята у власній затишній оселі, щоб уся родина могла зібратися біля ялинки й порадіти всьому доброму, що було в старому році. А ще бажаю ромам, щоб їхні діти ходили в школу, навчалися у вузах й оволодівали професійними знаннями, щоб кожен господар смі

мав роботу й реалізовував себе як глава родини.

Тетяна Пилипенко, начальник управління у справах національностей Держкомітету та міграції.

- Хочу побажати кожному представнику ромського етносу в новому 2006 році згуртованості, активної співпраці всіх ромських організацій, поліпшення життя й духовного розвитку ромів України, підвищення рівня соціального захисту, освіти й відродження мови та традицій. А ще - успішно розвивати музичний та артистичний таланти, завдяки яким ромське мистецтво ввійшло у скарбницю світового мистецтва. Бажаю

всім міцного здоров'я, успіхів, процвітання й благополуччя.

Igor Крикунов, художній керівник Київського циганського драматичного театру "Романс".

- Вітаю творчий колектив редакції газети "Романі Яг" та її читачів з Новим роком! Бажаю творчої наснаги, успіхів у продовженні випуску цікавої, єдиної в Україні ромської газети, збільшення кількості її читачів і тиражу. Адже газета має великі організаторські властивості й є пропагандистом ромської культури і захисту прав ромів.

Неве бершеса! Бахт, зор, састіпне!

САВОРЕ РОМЕН! ДРАГЕ АМАЛА! БАРЕ СУНТОНЕ КРЕЙЧУНОСА
НЕЙВЕ БЕРШЕСА 2006! БУТ БАХТ АЙ САСТІПЕН.

**Парламент ухвалив
Державний бюджет на 2006 рік**

Верховна Рада ухвалила Державний бюджет України на наступний рік. За таке рішення проголосували 226 народних депутатів.

**Віктор Пинзеник: "Виконання
Бюджету-2006 буде напруженим"**

Міністр фінансів України Віктор Пинзеник прогнозує, що виконання державного бюджету на наступний рік буде напруженим. Про це він заявив журналістам після того, як Верховна Рада прийняла Закон "Про Державний бюджет України на 2006 рік".

Серед ризиків, які назвав міністр фінансів, зокрема, великий розмір дефіциту бюджету. За словами Пинзеника, враховуючи поправки, які будуть внесені в документ, дефіцит бюджету може зрости до 2,6%. Попередні бюджети приймалися з дефіцитом 1,7%. Дефіцит бюджету наступного року є продуктом політичних обставин.

Крім цього, за словами міністра, Бюджет-2006 є складним і непростим не тільки для наступного року, а й матиме наслідки в середньостроковій перспективі.

Голова Верховної Ради Володимир Литвин після голосування відзначив, що до того, як документ буде відправлено йому на підпис, його необхідно ще технічно доопрацювати.

**Встановлено
ціновий коридор на зерновій культурі**

Набуло чинності розпорядження уряду "Про максимальні закупівельні ціни на окремі об'єкти державного цінового регулювання на 2005-2006 маркетинговий рік", згідно з яким нині максимальні закупівельні ціни на зернові й соняшник не повинні перевищувати 108,7% їхніх мінімальних рівнів, що встановлюються урядом щорічно відповідними постановами. На думку експертів зернового ринку, такий нормативний акт напружує зв'язаний зі Законом "Про державну підтримку сільського господарства України", що набув чинності з 1 січня ц.р.

Здійснюючи через аграрний фонд інтервенції на ринку зерна та цукру, держава нагромаджує продовольчий резерв і намагається вплинути на рівень ринкових цін.

**Приведено до присяги понад сто
добровольців Корпусу Миру**

Надзвичайний і Повноважений Посол США в Україні Джон Гербст привів до присяги 103 нових добровольців Корпусу Миру США в Україні.

Як повідомили в прес-службі Корпусу Миру, нові добровольці дали урочисту обіцянку служити зміцненню поваги і дружби між людьми різних національностей і культур, працюючи пліч-о-пліч з українськими колегами в усіх регіонах України.

Корпусу Миру фінансується за рахунок коштів американських платників податків. Протягом чотирьох десятиріч Корпусу Миру працює у понад 120 країнах. В Україні його діяльність спрямована на викладання англійської мови як іноземної, економічний розвиток громад і розвиток молоді.

**У Києві обговорили
енергетичну незалежність України**

У Києві пройшов круглий стіл на тему: "Шляхи забезпечення енергетичної незалежності України". У ньому взяв участь начальник Департаменту ресурсів нафти і газу НАК "Нафтогаз України" Микола Гончарук.

**Юрій Єхануров: "Інвентаризацію ЧФ будемо
проводити "з нуля"**

Прем'єр-міністр України Юрій Єхануров заявив, що питанням проведення інвентаризації українського майна, яким користується Чорноморський флот Росії, тривалий час ніхто не займався. Отже, в новому 2006 році її буде проведено, і проведено "з нуля".

Дублюватимуться англійською?

Президент України Віктор Ющенко переконаний, що, оскільки Україну відвідує все більше іноземців, написати на дорогах слід дублювати англійською мовою. Про це він повідомив на нараді з питань стратегії розвитку автодоріг України.

**Україна відновила
роботи на каналі "Дунай-Чорне море"**

Україна відновила роботи на глибоководному судновому ході "Дунай - Чорне море". Про це повідомили в прес-службі Міністерства транспорту і зв'язку України.

**Віктор Балага: "Пташиний грип може бути
виявлений ще в п'яти регіонах"**

Пташиний грип може бути виявлений ще в п'яти регіонах України: Донецькій, Одеській, Миколаївській, Херсонській та Запорізькій областях. Про це заявив міністр з надзвичайних ситуацій України Віктор Балага, повідомляють у прес-службі уряду.

Україна відзначила День дипломата

Україна вперше відзначила День дипломата дипломатичної служби, який був встановлений Указом Президента України 21 листопада нинішнього року, повідомляє "ЛІГА". Це професійне свято віднині відзначатиметься щороку 22 грудня.

ПЕРША ПЛЕНАРНА АСАМБЛЕЯ

- Чому місто Страсбург було обрано місцем Першої пленарної асамблеї?

- Це пов'язано з тим, що у Страсбурзі розміщено багато центрів і офісів Ради Європи: Європейський Парламент, Європейський Суд тощо.

- Делегати з яких європейських країн взяли участь у форумі?

- На засідання асамблеї було запрошено 72-х делегатів майже з усіх країн Європи, в тому числі й тих, що не увійшли в Європейську унію. Це такі ромські лідери, як Драган Євремович з Австрії, Орхан Галіус із Голландії, Латіф Деміру з Македонії, Кліф Кордон із Великобританії та інші.

- Які питання розглядалися на пленарній асамблеї?

- Було підбито підсумки роботи з часу створення цієї організації, затверджено вибраних членів від кожної держави, які працюватимуть у цій організації. Докладно на цих питаннях зупинилися у своїх виступах Рудко Кавчинський, президент ЄФРК; Сорая Пост, віце-президент; Нездет Мустафа, генеральний секретар; Міранда Вуоласаранта, представник від ромських організацій при Раді Європи.

- Як відреагували європейські структури на роботу асамблеї?

- У роботі форуму взяли участь Генеральний секретар Ради Європи Террі Давіс, представники посольств деяких країн, зокрема, Фінляндії Анні-Марі Нірос; Глєс Чоуракі з Франції; Георгіє Магеру з Румунії та інші. Представники цих країн привітали учасників асамблеї за створення Європейського форуму ромів та кочівників й побажали плідної роботи у справі позитивних ви-

■ Протягом півтора року створювалася нова європейська структура - Європейський форум ромів та кочівників (ЄФРК), який об'єднує ромські організації при Раді Європи. На відміну від Міжнародного ромського союзу (IRU), який об'єднує ромські організації старого й нового світу, ЄФРК створений, в основному, тільки з метою вирішення нагальних питань лише європейських ромів.

13-15 грудня 2005 р. у Страсбурзі (Франція) відбулася Перша пленарна асамблея цієї міжнародної громадської організації. У роботі асамблеї взяв участь обраний від України шеф-редактор газети "Романі Яг", президент всеукраїнської ромської правозахисної організації "Чачіпе" Аладар Адам. Наш кореспондент попросив Аладара Євгеновича відповісти на кілька питань.

рішень наболілих проблем ромської меншини Європи.

- Які підсумкові документи прийняла Перша пленарна асамблея?

- Делегатами асамблеї були затверджені Статут організації та звіт роботи і накреслена програма дій на наступні чотири роки.

- Які питання викликали бурхливе обговорення?

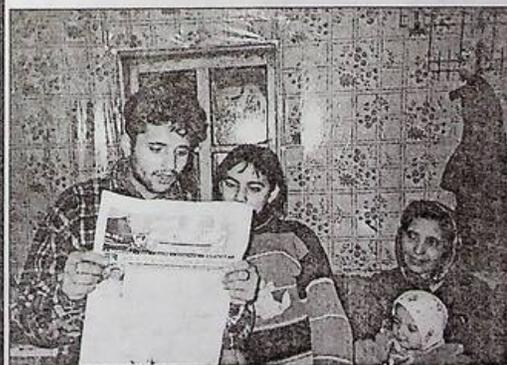
- Звичайно, це питання обрання керівного складу Європейського форуму ромів та кочівників. Після тривалих й емоційних обговорень було обрано такий склад керівництва: президентом

одногослоно був обраний Рудко Кавчинський; віце-президентами - Станіслав Станкевич, Міранда Вуоласаранта; членами Правління стали Сорая Пост, Флоріан Чоба, Олександр Філіпов, Себіан Скендерова, Гія Ондрей, Георгій Радуканов; генеральним секретарем асамблеї обрано Драгана Євремовича та ін.

Отже, роми Європи об'єдналися у нову міжнародну організацію для реалізації програми подолання бідності ромської меншини Європи на період ромської декади 2005-2015 років.

Вл.Інф.

**ВІКНО У СВІТ ІНФОРМАЦІЇ
ФЕЛЯСТРА АНДЕ ЛУМА ІНФОРМАЦІЇ**

Газета "Романі Яг" - вікно у світ інформації, вважають читачі ромів і чимало неромів степової Кіровоградщини. Протягом останніх двох років редакція надавала можливість найбільш широким, найнужденнішим ромським сім'ям регулярно отримувати кожен номер новинки безкоштовно. Саме з "Романі Яг" вони дізнавалися про різноманітні події у світі та в нашій країні, про долю людей, таких як і вони, про негаразди й проблеми в житті ромського народу...

- Дуже добре, що в українській державі є ромська національна правозахисна газета, - каже Тимофій Степанович Гаврилєнко, мешканець міста Олександрія,

звичай, традицій... Про все це наші місцеві роми не розповідають. Буду в новому році її постійно читачкою...

- Ця газета - наше єдине інформаційне джерело, - зазначає пенсіонерка Наталя Миколаївна Беркі. - По кілька разів перечитуємо кожен номер. З її сторінок дізнаємося про життя таких само бідних, беззахисних людей, як і самі. Дякую газеті, її журналістам, що свого часу підтримали мене, розповіли про мою нелегку долю. Користуючись нагодою, хочу від себе, своєї сім'ї поздоровити всіх працівників "Романі Яг" із Новим 2006 роком! Щастя, здоров'я і процвітання!

"Романі Яг" є улюбленою нашою газетою, - зауважує ромська молодь з міста Новомиргород. - Вона є нашою надією, бо відстоює наші права перед владою, правозахисними органами, які нерідко необ'єктивні до нас. Завдяки "Романі Яг", роми в Україні відчули себе, нарешті, вільною нацією.

З Новим роком усіх, хто любить таку потрібну справу!

Леонід Савицький,
власкор у
Кіровоградській області
На світлинці Наталя Миколаївна Беркі з онуками уважно слухає сина Михайла, який уже вкотре перечитує ромську новинку.

У НОВИЙ РІК - З ВІРОЮ Й НАДІЄЮ АНДО НЕЙВО БЕРШ - ПАТЯСА АЙ ПАЦИМАСА

Щодо ромів звичайно, радує нас те, що хоча б наприкінці старого року все-таки затверджені Державний комітет з національностей та міграції, який займається й надалі проблемами національних меншин і, зокрема, ромів. Очолює його Сергій Рудик.

Проте нас хвилює те, що в країні триває дискримінаційне ставлення до ромів. В першу чергу, це стосується правоохоронної структури. У редакцію продовжує надходити інформація про незаконні акції правоохоронців стосовно ромів - примусова дактилоскопія, безпідставні затримання, так звані "відпрацювання" таборів тощо. Про все це ми писали на сторінці нашої газети "Якгенца о чачіпе". Ці публікації ми надсилали в органи, відповідальні за контроль над цими діями, й отримували відповіді, які іноді носили, на жаль, формальний характер. Однак, ми спостерігали й по-

минає 2005 рік. Рік, на який громадяни України поклали великі надії. Частина з них реалізувалася. Україна виборола свободу слова; рейтинг нашої країни піднявся на міжнародному рівні; прийнято рішення про вивід наших військ із Іраку, і вони вже виводяться; поліпшилося фінансування сімей, у яких з'являються новонароджені; підвищені з початку 2005 року виплати пенсіонерам різних категорій; піднято мінімальні зарплати тощо. Однак чимало внутрішніх, економічних проблем ще чекають свого вирішення.

зитивні зрушення. Зокрема, в середині грудня ц.р. відбулася Колегія Закарпатського відділу УМВС, де першим стояло питання ставлення правоохоронних органів до ромської меншини. Радує те, що там була дана об'єктивна оцінка дій окремих працівників міліції щодо ромів і засуджене зловживання ними владою.

Чимало листів, звернень, скарг, заяв ми отримували від наших корпунктів, правозахисних центрів із різних куточків України. Ми вдячні таким ромським громадським організаціям, товариствам, як "Аме Рома" (Володимир Бамбула), "Терні Зор" (Людмила Кравченко), "Кетане" (Ілля Голубев), "Міркля" (Наталія Варакута), "Романо Дром" (Олександр Бузна), "Неве Рома" (Марія Іванова) та іншим.

У цих організаціях працюють кваліфіковані юристи, частина з яких не є етнічними ромами, і ми вдячні їм, що вони допомагають своїми знаннями та досвідом ромським товариствам. Це, зокрема, Іван Бохай з м.Золотоноша Черкаської області та інші.

Сподіваємося на подальшу співпрацю і в новому 2006 році.

На жаль, через ряд об'єктивних причин, які не залежать від нас, фінансування проекту "Захист прав ромів і забезпечення доступу до правосуддя", в рамках якого виходить наша газета, буде суттєво скорочене. Тому "Романія Яг", можливо, не зможе вийти в першому кварталі наступного року.

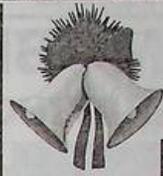
Ми вибачаємося перед передплатниками "Романія Яг" за цю затримку, яка не залежить від нас, газетярів, так само, як і наших читачів. Ми зробимо все, щоб цей термін був скорочений.

Попри все, вітаємо всіх наших читачів, працівників громадських, правозахисних організацій з Новим 2006 роком, Різдом Христовим і всіма іншими Новорічними святами.

Нехай Віфлєємська зірка допомагає ромам України в пошуках істинного й праведного шляху в розбудову України. Щастя й благополуччя у ваших сім'ях!

*Хай оселя повніться
Дзвінкою колядою -
На радість, на добро,
На щасливу долю!*

Редколегія

ЩАСТЯ! УСПІХІВ! ПРОЦВІТАННЯ!

БАХТ! ЛАЧІПЕ! ШУКАРІПЕ!

Агнеш Дарочі, віце-спікер парламенту Європейського Форуму ромів та кочівників, Будапешт.
- Шановні друзі, вітаю з наступаючим Новим роком та Різдом Христовим. Бажаю щастя, миру, злагоди та благополуччя.

Валентин Дудка, начальник відділу взаємодії з Верховною Радою Міністерства культури та туризму.

- Бажаю у новому році високого рівня життя, що відповідав би внеску високої музичної культури, яку несуть роми протягом віків. Зичу успіхів, процвітання й збереження самобутності! Залишайтеся і надалі оптимістами й несе своїм мистецтвом радість у суспільство.

Еріка Петрівна Кинєв, голова Середнянської селищної ради Ужгородського району Закарпатської області.

- Вітаю з Новим 2006 роком весь редакційний колектив "Романія Яг" і читачів вашої газети. Бажаю міцного здоров'я, бо тільки тоді у людини є насага до життя й бажання творити. Вірю у майбутнє нашої країни, сподіваюся на краще життя і благополуччя для українського народу. Як уособлення влади зичу таборянам процвітання, створення нових робочих місць. А ще - радіти успіхам своїх дітей.

Юрій Євтин, м.Львів

Віталія Іванівна Головачко, вчителька Середнянської початкової школи Ужгородського району Закарпатської області.

- Бажаємо у Новому році вчителям, які працюють з ромськими дітьми, витримки, задоволення від роботи, радості від того, що учні оволодівають навичками письма, читання й логічного мислення. Хай у ваших сім'ях панує благополуччя, взаєморозуміння і спокій. Успіхів у вашій тяжкій і вкрай необхідній роботі.

Леонід Леонідович Брежнєвський, староста Середнянської табору Ужгородського району Закарпатської області.

- У Новорічні свята хай Бог дасть ромам те, чого вони собі бажають. А головне - бути здоровими і мати постійне місце роботи. Хай Дід Мороз принесе усім діткам гарні подарунки, ще кращі за ті, що приніс Михайло Чудотворець. Бажаю дітям добре вчитися, а батькам - виконувати їх здоровими й розумними.

Жужуна Дудчава, голова громадської ромської організації "Романія Збора", Одеса.

- Шановні колеги, читачі "Романія Яг", сердечно вітаємо вас з Новим роком і Різдом Христовим. Бажаємо щастя, здоров'я та виконання всіх бажань.

РОМИ У ВЕРХОВНІЙ РАДІ?

Нещодавно в Україні почалася передвиборна кампанія у Верховну Раду та всі органи місцевого самоврядування. На жаль, за весь час існування незалежної України у Верховній Раді не було жодного представника ромської національності. Якщо і були народні обранці з ромів, то тільки в районних, міських або обласних радах. Але за час правління народного президента України В. Ющенка в країні сталося чимало демократичних змін, у тому числі й на Львівщині.

Так, відбувся з'їзд Львівського обласного осередку партії "Нова сила", де був присутній і голова

ромської громадської організації "Терніпе" Микола Юрченко, який є членом цієї партії. На з'їзді було обрано голову Львівського обласного осередку партії "Нова сила" С. Куспісь, яка балотується на посаду мера міста Львова. Ця людина є також і президентом адвокатської компанії, що надає юридичні послуги організації "Терніпе".

На з'їзді обговорювалася політична ситуація в регіоні, а також і в усій Україні. Крім членів партії, були присутні й представники ЗМІ та Львівського телебачення. Після виступів відбулося голосування за висунення делегатів на Всеукраїнський з'їзд партії "Нова сила", і

одним із цих делегатів став голова громадської організації "Терніпе" М. Юрченко. Також його обрали кандидатом у депутати Верховної Ради від партії "Нова сила".

На Львівщині це перший випадок, коли роми висували у вищу владу України. І це є прикладом інтегрування нашого суспільства у цивілізований демократичний світ, де люди не поділяються за класами, кольором шкіри чи расовими походженнями. Щодо України, то тут все не так просто, як здається на перший погляд...

Юрій Євтин, м.Львів

РОМ-ПРЕС

У Румунії видаватиметься новий журнал

Письменник і публіцист Мірча Дінеску (м. Бухарест) оголосив, що збирається видати новий журнал "Бідні роми, багаті роми", і станеться це вже у січні 2006 року. Дінеску повідомив, що перший номер його робоча команда вже підготувала, але зміст його поки що тримається в таємниці. Журнал матиме 80-100 сторінок, видаватиметься накладом у 25 000 примірників.

Ще одне поселення під загрозою огороження

Ромська Прес Агенція (RPA) у Словаччині повідомила, що місцева рада села Нижня Мисла, округ м.Кошице, хоче побудувати огорожу навколо ромського поселення, бо поблизу трьох будинків, споруджених для ромських громадян сільською ра-

дою ще у 1989 році, виросло близько 15 хатин, у яких поселилися ромські молоді сім'ї з дітьми.

Шокуючі результати

Шокуючі нові медичні аналізи виявили надзвичайно високий рівень забруднення цинком ромських таборів у Косові, а саме - в Кабаре, Житкова та Чесмін Луг. 19 жовтня цього року були взяті на аналіз зразки волосся 48 дітей віком від 1 до 15 років. Радіаційний вміст колювався від 20 мг/г аж до 1200 мг/г у п'яти дітей. Дослідження показали високий взаємозв'язок між вмістом цинку у волосся та у крові дітей. На додачу до високого рівня вмісту токсичного цинку та інших важких металів, включаючи сурму, миш'як, ванадій, магній, встановлений надто низький рівень селену, найважливішого мінералу, який потрібен в організмі для боротьби з токсичними важкими металами.

Європейський центр захисту прав ромів (EERC) надіслав листи, в яких просить комісара ООН з прав людини вжити термінових заходів щодо збереження життя й здоров'я дітей трьох ромських таборів у Косові.

Допомога від Швеції забрудненим таборам у Косові

Шведський уряд надасть допомогу у розмірі 370 тисяч доларів для переселення сотень ромів із забруднених таборів на півночі Косова. Договір про допомогу підпише заступник голови місії ООН у Косові Ларрі Россін та Пер Баймен, голова Шведської Агенції розвитку.

Кости будуть використані на переселення близько 500 ромів, які жили у трьох таборах у жахливих умовах понад 6 років.

Словацька футбольна кампанія проти расизму

Словацьчина братиме участь у Європейському тижні проти расизму в футболі. Мета цієї акції - протест проти проявів расизму та нетолерантності на футбольних стадіонах.

Представники Словацької футбольної асоціації та організація "Люди проти расизму" стверджують: "Футбол - це, звичайно, лише дзеркало суспільства, і ми не можемо очікувати, що такі заходи, як нинішня акція, знищать расизм, як такий".

ПЕРШЕ ЗИМОВЕ СВЯТО АНГЛУНО ІВЕНДУТНО ІНЕПОС

Настала чудова пора року - зима, а з нею і перше зимове свято - Миколая-Чудотворця. У грудні весь християнський світ відзначає пам'ять про великого угодника Божого. А народився він у третьому столітті в Патарі. Багато див зуьмів здиснити Миколай. Та, крім того, він щиро допомагає знедоленим, приниженим і немічним. Допомагає нам й оберігає нас від напастей Святий Миколай і нині, а ще - приносить діткам подарунки. Давній звичай, що побуває на Закарпатті, - ставити на підвіконня черевички, які Чудотворець наповнює солодощами, іграшками тощо. На честь цього святиеля і заступника в Ужгородській ЗОШ № 14 було проведено Свято Миколая "Ангелик", учасниками якого стали діти початкових класів.

Відкрила свято і вела його до кінця вчителька Галина Віхніна. Діти дружно співали під акомпанемент музкерівника Марти Степанівни Гасинець: "Цілий вечір нині у вікно глажу, бо до себе в гості Миколая жду..."

Посланець від Миколая - Ангелик, роль якого виконувала вчителька біології Ельвіра Іванівна Юришинець, приніс чарівні чобітки, з якими діти виконали танець, щоб задобрити святиеля, і він наповнив їх солодощами. Крім того, учні розказували вірші, співали й писали листи зі своїми

проханнями до Миколая, щоб він їх не обминув, бо вони не робили поганих вчинків. Свої листи викидали у чарівну скриньку, яку теж приніс Ангелик. Адже Миколай має дві книги - Білу і Чорну. У Білу книгу він записує всі добрі вчинки дітей, а у Чорну - погани. І от, якщо у когось з'явиться запис у Чорній книзі, то Миколай замість подарунка, принесе пруттик. Проте учні початкових класів ЗОШ № 14 справно ходили у школу, виконували домашнє завдання і не порушували дисципліни. Тому тепер, на святі, вони весело співали, танцювали й розповідали вірші, радіючи, що Свя-

тий Миколай частіше розгортав Білу книгу...

Після того, як Ангелик забрав чарівні чобітки й скриньку, а потім передав її Миколаю, Чудотворець задовольнив усі прохання шкільярів. Він наповнив чарівну скриньку солодощами й видав Ангелику, щоб передав дітям, які чекали на нього з нетерпінням. Кожен учасник свята отримав подарунок, і на закінчення всі разом проспівали "Ой, хто-хто Миколая любить".

Ніна Кривець
На світлинах: подарунки від Миколая приніс дітям Ангелик.

ЕКОЛОГІЯ

ВОВЧИЙ "ТЕРОРИЗМ" РУВАЛО "ТЕРОРИЗМО"

■ **Мальовниче селище Середнє, що на Закарпатті, здавна відоме своїми унікальними виноградниками. Ще за царювання Петра І із старовинних підвалів, які, до речі, збереглися й донині, вивозили для царського двору знамените угорське зелене вино. На північній околиці селища розпочинається дубово-буковий ліс. А до лісу тулиться ромський табір, що складається з 101 житлового будинку, в яких мешкають понад 700 ромів. Нещодавно їхній спокій порушила зграя хижих вовків.**

Цьогорічні кліматичні умови сприяли розмноженню диких лісових звірів, зокрема вовків. Уперше агресивність вовків було зафіксовано 3 роки тому. А цього разу, у вересні, жителі навколишніх сіл стали хвилюватися, що з пасовиська почала зникати худоба. Нещодавно люди помітили, що з настанням темряви з лісу виходить зграя вовків. 4 грудня у жителя табору Віталія Вароді вовки загризли двох шестимісячних лошат, а у Дезидерія Горвата ще одного. Через кілька днів фермер господарства "Золота підкова", що у сусідньому селі Анталовці, Василь Горват, який розводить коней гуцульської породи, побачив, як зграя з шести вовків накинута на його отару овець, яких теж тримав у своєму господарстві, і загризла кількох із них.

Коли почали збирати інформацію, з'ясувалося, що подібні випадки сталися й в інших селах, зокрема в Худльові загризли одне лоша, Пашканьові - одного коня, у присілку Грабине - 5 овець.

Як повідомила голова Середняцької селищної ради Еріка Петрівна Кинев, вовки так знахабніли, що почали з'являтися

першого снігу, який уже випав у горах, по вовчих слідах, завдяки спільним діям жителів, лісників і представників товариства мисливців і рибалок будуть знайдені лігва хижаків, і вовки будуть знешкоджені. А люди перестануть боятися за своїх дітей і худобу.

Вони почали проводити спільні рейди у пошуках вовчого лігва.

Але всі їхні намагання поки що не досягли успіху. А роми табору бояться чергового нападу на коней, які є їхніми годувальниками, а також побоюються за своїх дітей, бо останні часто граються поблизу лісу й ходять по дровах.

Сподіваємося, що з появою

Ева Сюрет,
Волика Опаленик

УСПІШНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРОЕКТУ

В Ужгороді Закарпатської області за підтримки швейцарського фонду "FORZA" працює станція технічного обслуговування автомобілів в рамках проекту, який почав діяти півроку тому. Проект

За короткий період майстер виробничого навчання з ремонту автомобілів Михайло Романко допоміг юнакам оволодіти навичками технічного обслуговування машин. Серед них - Ми-

кола Балога, Едуард Адам, Віталій Адам, Адальберт Адам з Ужгорода та Олександр Федич із Берталона Аміт з Мучачева.

Заключним етапом успішної роботи проекту став семінар, проведений спільно з учнями та працівниками швейцарської майстерні. Майстри виробничого навчання Надія Голко та Михайло Фонтос об-

був запропонований і організований за ініціативи Закарпатського культурно-просвітнього товариства "Романі Яг". Робота технічної станції спрямована на створення формувальних та надання послуг під патронатом "Романі Яг". Молоді роми за короткий період оволоділи новими спеціальностями, що дозволили їм пізніше знайти собі постійне місце роботи. По закінченні гранту станція технічного обслуговування ав-

міннялися досвідом підготовки спеціалістів та удосконалення їхньої майстерності. Обидва проекти були дуже насиченими, оскільки розраховані всього на півроку. Однак діти оволоділи як майстерністю виготовлення швейцарських виробів, так і азами технічного обслуговування автомобілів.

У семінарі взяли участь керівники проектів, учні, їхні наставники та працівники цих невеличких підприємств.

Учасники проекту

томобілів продовжуватиме свою роботу. Основними учасниками цього проекту були і залишаються юнаки ромської національності з Мучачівського та Ужгородського районів.

Обсяг роботи станції з обслуговування та ремонту автомобілів буде розширено, і вона й надалі займатиметься підготовкою молодих спеціалістів.

Валентина Ткаченко

СЛОВАЧЧИНА ДОПОМАГАТИМЕ УКРАЇНІ ВИКОНУВАТИ ПЛАН ДІЙ "УКРАЇНА - ЕС"

Як нагадали в прес-службі Кабінету Міністрів України, Україна і Європейський Союз у лютому цього року підписали План дій "Україна-ЕС". Безумовно, відтоді пріоритетом відносин України з Європейським Союзом залишається успішне виконання підписаного Україною і ЄС Плану дій. Реалізація цих намірів дозволить перевести українсько-європейські відносини на високу якісну основу.

Протягом 2005 року надійшли пропозиції щодо співпраці з Україною в реалізації Плану дій "Україна-ЕС" від багатьох країн-членів ЄС, у тому числі і від нових - Польщі, Литви, Чехії, Угорщини.

Під час візиту прем'єр-міністра України Юрія Єханурова до Словаччини уряд Словаччини також надав свої пропозиції щодо допомоги Україні у виконанні Плану дій "Україна - ЕС", повідомляє УНАН.

У цих пропозиціях відзначені, зокрема, такі питання: організація навчання і передача досвіду з актуальних проблем європейської інтеграції для українських державних службовців в устано-

вах і навчальних закладах Словаччини Республіки. Зокрема, з підготовки і проведення адміністративної реформи, практики діяльності органів державної влади Словаччини; готовність Словаччини направити в Україну міжнародних спостерігачів на безрезне парламентські вибори; надання державним органам України консультативної і практичної допомоги в розробленні нового законодавства, адаптованого до європейського; розвиток міжрегіональної і транскордонної співпраці; надання Україні інформації про вплив вступу Словаччини в ЄС на торгівлю між Словаччиною та іншими країнами-членами ЄС; проведення аналізу впливу впровадження з 1 травня 2005 року асиметричної моделі відносин з Україною у візових питаннях для взаємних подорожей громадян і передачі цього досвіду державам-членам ЄС; створення можливостей для дослідницьких і навчальних візитів молодих спеціалістів і студентів з України в словацькі університети; підтримка розвитку української національної меншини, що проживає в Словаччині.

РОМИ ЗАХИЩАТИМУТЬ СВОЇ ПРАВА І СВОБОДИ

РОМА ЗААЧЕН ПАЛА ПЕНГЕРО ЧАЧИПЕ АЙ ВОЯ

■ Три роки тягнеться ця справа. Два роки влада Одещини різних рівнів та правоохоронні органи покривають злочинців...

Три роки, починаючи з 10 вересня 2002-го, роми села Петрівка Іванівського району Одеської області борються за свої громадянські й людські права й свободи.

EUROPEAN ROMA RIGHTS CENTRE (Європейський центр захисту прав ромів), центральний офіс у Будапешті (Угорщина) уклали договір з адвокатом, членом Союзу адвокатів України Ігорем Миколайовичем Стояновим з метою надання правової допомоги потерпілим. Роми мають намір за захистом своїх зневажаєних прав звернутися до суду. Та спершу адвокат звернувся з листом до Президента України, в якому повідомив про факти жорстокої цинічної наруги над законністю й конституційними правами.

Подасмо цей лист з деякими скороченнями.

ЛИСТ ДО ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Президенту України Ющенку В.А., Київ, вул. Банкова, буд. 11, індекс 01220
копія: Генеральному прокурору України, Київ, вул. Ризницька, буд. 13/15, індекс 00011
адвоката Стоянова Ігоря Миколайовича, Одеса, вул. Успенська, буд. 15, офіс №6, індекс 65014

Шановний Вікторе Андрійовичу, звертаю до Вас як до гаранта Конституційних прав і свобод громадян нашої держави. Сподіваюся, що моє звернення до Вас не буде залишене без уваги, а питання, викладені мною в цій скарзі, знайдуть законне вирішення. Мені доручено надати правову допомогу громадянам походження роми, що були жителями села Петрівка Іванівського району Одеської області та й постраждали від погрому і мародерства, що мали місце в ніч на 10 вересня 2002 року. Виконуючи доручення, я звертаюся безпосередньо до Вас, тому що місцеві органи влади, у тому числі й правоохоронні органи, заходив до відновлення законності і захисту прав потерпілих не вжили і вживати не бажають.

Суть моєї скарги полягає ось у чому. Роми оселилися в селі Петрівка на початку сімдесятих років минулого століття. Кілька десятиліть вони проживали по сусідству з представниками інших національностей. Їхня громада вела оспій спосіб життя, працювала і трудилася на різних підприємствах і в організаціях, діти вчилися в школі, військово-зобов'язані проходили військову службу в Збройних силах. Роми вважали себе повноправними громадянами колишнього Союзу Радянських Соціалістичних Республік, а після одержання Україною державного суверенітету - повноправними громадянами України. Виріли в те, що користуються усіма конституційними правами нарівні з іншими національностями і народностями, що їхні права захищені законом і державою.

У ніч на 8 вересня 2002 року в селі Петрівка під час відпочинку в барі "Реванш", внаслідок неприязних стосунків, які виникли раптово, між молодими людьми слов'янського і ромського походження виникла сварка. У ході сварки хлопці слов'янського походження Костянтинів Милентьєву були заповняні тілесні ушкодження, від яких він помер. Злочинці, які скоїли вбивство хлопця, покарані, засуджені до великих термінів ув'язнення.

Але в ніч на 10 вересня 2002 року місцеві жителі, мотивуючи свої дії постою за загублого співвітчизника, вчинили погром будинків жителів села ромського походження.

Під час погрому, який тривав протягом усієї ночі, подальшого мародерства, що продовжу-

валося кілька днів, уся ромська громада була вигнана з села. Будинки ромів були або спалені, або значно пошкоджені, а все майно знищене чи розграбоване. Їхні родини залишилися без даху, майна, документів, без коштів до існування.

Погром ромського поселення мав характер національної дискримінації, був спровокований органами місцевої державної влади, став можливим не тільки при потуранні влади, а при її безпосередньому підсиленні. Так, 8 вересня 2002 року п'ята надзвичайна сесія Петрівської сільської ради Іванівського району Одеської області прийняла рішення про виселення ромської громади з села.

Таким чином, подальший погром, вигнання ромів зі своїх будинків, знищення їхнього майна та інше насильство над ними місцевими жителями було здійснено у виконання рішення органу влади - п'ятої надзвичайної сесії Петрівської сільської ради Іванівського району Одеської області.

Перед початком погрому, у темний час доби, в районі компактного проживання ромів було відключене електропостачання, що сприяло здійсненню безпорадності в умовах обмеження видимості. Так само було відключено газопостачання будинків ромів, що вказує на те, що органам влади було відомо про наміри вогномисників підпалювати будинки. Під час погрому правоохоронні органи не вжили ніяких заходів до його припинення, так само як і до захисту майна ромів під час мародерства, що відбувалося протягом кількох днів після вигнання ромів зі своїх будинків.

Організація та планування погромів особами, які взяли у них участь, мали характер тривалий і публічний. Внаслідок погрому роми піддавалися фізичному й психологічному насильству, в тому числі люди похилого віку і малолітні діти були вигнані зі своїх будинків, майно знищене чи розграбоване, знищені документи. Так само знущанню були піддані могили їхніх померлих родичів. Залишившись без даху, не маючи коштів до існування, позбавлені захисту і безпеки роми втратили можливість вільно вибрати місце проживання, володіти і розпоряджатися своїм майном, вільно працювати, одержувати освіту - вважати себе рівноправними людьми в державі України.

Органи влади, які допустили погром, заходив до ліквідації його наслідків не вжили. Родинам ромів не було надано ніякої допомоги, винні в організації і здійсненні погрому, у тому числі й посадові особи, до відповідальності притягнуті не були. Збиток потерпілим не відшкодований.

Злиста начальника відділу прокуратури Одеської області Д.Байрактар на ім'я голови Одеського обласного товариства ромської культури "Романі Збора" від 28.03.2005р. за № 04/2-6873-02 вх. стало відомо, що 10.09.2002р. слідчим відділом Іванівського РВ УМВС України в Одеській області була порушена кримінальна справа за № 019200200055 за ознаками статті 296 ч.2 КК України за фактом хуліганських дій, що мали місце у селі Петрівка, у ході яких шістьнадцять будинків ромів пошкоджені, а один спалений. У листі так само повідомляється, що постановою органу слідства від 1.04.2003р. слідство за справою припинено, у зв'язку з тим, що не встановлені особи, які скоїли злочини. Підстав для скасування постанови органу слідства прокуратурою не вбачається.

Таким чином, органи влади видали погром за звичайні хуліганські дії, без національних ознак, ніяких заходів до покарання винних не вжили. Тоді як усі дії погромників були спрямовані саме на ромів, й відповідно - погром мав місце на національному ґрунті, дії мали характер масового безладу, майно відкрито викрадалося зі застосуванням насильства і погрози, небезпечних для життя і здоров'я, й знищувалося способом підпалу. Всі ці ознаки вказують на скоєння ряду особливо тяжких злочинів. Особи, які скоїли дані злочини, діля привселюдно, вони широко відомі громадськості. Діями осіб, котрі організували погром, а також органами влади та посадовими особами, не захистили конституційні права ромів, а надалі покрили акт національної дискримінації, видавши його за просте хуліганство, навмисне не притягли до відповідальності винних, потерпілим заповдянула велика матеріальна та моральна шкода, а авторитету нашої держави, як демократичної і правової завдяно неоправдані шкоди.

ПРОШУ: Захистити права і свободи потерпілих, вжити заходів щодо притягнення до відповідальності винних, у тому числі й посадових осіб.

21.11.2005р.

ДЕПУТАТСЬКИЙ ЗАПИТ ПРО БРУТАЛЬНІ ПОРУШЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ ПРАВ РОМІВ У С.ВЕЛИКА ДОБРОНЬ УЖГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ

Начальнику управління МВС в Закарпатській області п. Рахівському Ю.В.

Шановний

Юрію Васильовичу!

Я неодноразово звертався до керівників правоохоронних органів області й країни з приводу грубих і систематичних порушень прав і свобод ромів на Закарпатті. Проте ситуація не поліпшується. Про це свідчить, зокрема, черговий випадок, який стався нещодавно у с.Велика Добронь Ужгородського району. В пошуках підозрюваного у правопорушенні мешканця цього села, працівники міліції скоїли безчинства в мікрорайоні ромів. Дорослих з дітьми силоміць вигнали з їхніх помешкань, робили незаконні обшуки, ображали невинних людей, завдавали побоїв. Били кийками, лопатою, усм, що потрапляло під руки, кожного, хто наслідився про щось питати, в т.ч. жінок, інвалідів, шановних людей. Жертвою міліцейського свавілля став і депутат сільради В.Лакоташ. Чотири ночі потерпілі змушені були ховатися від свавілля міліціонерів у лісі. Діти не ходили у школу, й чимало з них зазнали психологічного стресу.

Про цей дійсний факт повідомила газета "Романі Яг" 9 листопада ц.р. Це стало відомим і для світової громадськості. Таке грубе правопорушення взяв на контроль Європейський центр із за-

хисту прав ромів (ERRC). Його представник Іштван Феньвеші займається розслідуванням жорстокого нападу 20 січня ц.р. підрозділу "Беркут" на ромські родини у мікрорайоні Радванка і вул.Тельмана в Ужгороді, іншими порушеннями громадянських прав представників цієї вразливої і дискримінованої етнічної спільноти в області.

Застосовуючи недозволені методи поводження з ромами, аморальність таких порушень чинного законодавства і міжнародно-правових зобов'язань України, прошу:

а) яка правова оцінка дана керівництвом обласного управління МВС вище наведеним фактам;

б) які конкретні заходи вжити до винуватців безчинств, скоєних останнім часом працівниками міліції у ромських таборях;

в) що планується здійснити управлінням для запобігання і унеможливлення огидних подій, подібно до великодобронської, для забезпечення громадянських прав і свобод закарпатських ромів.

Сподіваюся на об'єктивний і чесний розгляд цього запиту.

З повагою,
народний депутат України
Іван Мигович

ПРАВЗАХИСНІ ЦЕНТРИ ПОВІДОМЛЯЮТЬ

І ЗНОВ ЗАТРИМАЛИ НЕВИННИХ... АПАЛЕ ЗАЛІКЕРДЕ НА ДОШАЛЕН...

На початку червня Олексій і Тетяна Белашови поверталися у м. Слов'янськ, де вони проживають. Проїжджаючи поблизу м.Волновиха, вони зупинилися випити чаю в ларку. Тетяна пішла замовити чай, а Олексій залишився в машині. Раптом він побачив, що до дружини підійшли двоє і, щось запитавши, стали її грубо кудись тягнути. Олексій вибіг із машини і поспішив довідатися, що відбувається. Коли Белашов представився, що він є чоловіком цієї жінки, ці двоє, які виявилися міліціонерами, і його вирішили "забрати до з'ясування". Це "з'ясування" тривало двоє доби.

Нічого не пояснюючи, Белашових тримали в окремих кімнатах і брали в них показання. Але Тетяна й Олексій говорили одне і теж, а саме: що їхали від гостей, згодилися, зупинилися випити чаю, і все. Слідчий, у свою чергу, нахабним чином нав'язував затриманим чужі злочини, пропонуючи підписати якісь папери. Та це ні до чого не привело, Белашови нічого не підписали. Тетяна просила зателефонувати матері й повідомити, що вони затримуються, адже мати чекала їх ще вдень. Тільки вночі молодій жінці дозволили подзвонити, попередивши, щоб "зайвого не базкала".

Стривожена мати звернулася в нашу організацію рано вранці й сізно попросила допомоги.

Ця новина здивувала нас. Адже ми знаємо родину Белашових як дуже порядних людей. Займаються підприємництвом, як і багато хто з ромів нашого міста, і ні на які злочини і махінації вони не підуть.

До ввечора адвокат і працівник "Кетане" були в міськвідділі м. Волновиха. Переглянувши справи й обвинування, наш юрист на фактах довів невинність Тані й Олексія. Але відпустили їх тільки на третю добу: з'ясували "формальності".

Ці два дні й дві ночі видалися молодим людям вічністю й сильно позначилися на здоров'ї Тетяни. Вона близько місяця пролежала в неврології з діагнозом "нервовий зрив". Олексій теж страшно перенервував. Їхній неповнолітній син, у свою чергу, переживаючи за батьків, переніс також сильний стрес.

Чому наші правоохоронні органи не захищають, а морально тиснуть на ромів? І тільки завдяки таким правозахисним організаціям, як "Кетане" й багатьом іншим подібним, правосуддя торжествує. Будемо сподіватися, що свавілля буде знищене і робитимемо все, що від нас залежить!

Петро Кириченко,
"Кетане", м. Слов'янськ

"ВСІ МИ ДІТИ ТВОЇ, УКРАЇНО!"

"САВОРЕ АМЕ ЧГАВОРА ТІЙРЕ, УКРАЇНО!"

НОТАТКИ З ФОРУМУ

■ На початку грудня Рада національних товариств України, яку очолює І.М.Левітас, провела у Києві форум "Всі ми діти твої, Україно!" Цей триденний форум складався з численних заходів: конференції, круглого столу, зустрічі із посадовцями високих рівнів тощо. Завершилося зібрання великим гала-концертом національних колективів у Палаці "Україна". Пропонуємо вам нотатки з цього форуму.

У Києві з'їхалися представники 32-х культурно-просвітних товариств України, які займаються просвітницькою, культурною та правозахисною роботою серед членів національних меншин нашої країни. На цьому зібранні порушувалися різноманітні питання, зокрема такі: порушення прав національних меншин; ліквідація у багатьох регіонах України підрозділів держадміністрацій, що опікувалися проблемами національних меншин; зменшення фінансування на видання літератури національними мовами через видавництво "Етнос"; не визначення статусу шести національних періодичних видань тощо.

Оскільки делегати нашої організації представляли засоби масової інформації, то на про-

блемі видавництва і фінансування національних ЗМІ зупинимося детальніше. Це питання було головним під час зустрічі з головою Державного комітету у справах національностей та міграції Сергієм Ярославовичем Рудиком.

На сьогоднішній підтримки держави в Україні виходять сім періодичних видань мовами національних меншин як додаток до газети "Голос України". Вони представляють такі меншини, як болгар, румунів, німців, євреїв, татар, поляків та угорців.

Як зауважив С.Рудик, для всіх цих видань головною є одна проблема - фінансування. У зв'язку з роздержавленням засобів масової інформації та зменшенням видатків держави на утримання ЗМІ, такий відомий часопис, як "Голос

України", хоче вийти зі співзасновництва цих видань, що призведе до зменшення фінансування і припинення видання вищезгаданих газет національних меншин. Тому Сергій Ярославович зазначив, що необхідно добре обміркувати нову форму співпраці видань з Держкомнацем. У першу чергу, це стосуватиметься мови видання (одно або двома мовами), формату (оскільки сьогодні газети видаються на 8, 10, 16 полосах), змісту, що відповідатиме вимогам державно-національної політики України. Після того з кожним виданням окремо буде підписано угоду, в якій будуть узаконені права й обов'язки кожної зі сторін. Наприклад, ромська всеукраїнська газета "Романи Яг", в основному, відповідає вимогам, які ставить Держкомнац перед виданням, хоч і не фінансується державою. З нашого боку, сказав пан Рудик, ми постараємося зробити все, щоб ви не відчували на собі погіршення фінансування, а навпаки, щоб кількість газет мовами національних меншин збільшилася.

У ході роботи форуму вносилися пропозиції, приймалися відповідні рішення, резолюції щодо поліпшення роботи державних структур з національно-культурними товариствами. Крім того, було направлено звернення до Президента Віктора Ющенка про вирішення нагальних проблем щодо розвитку багатонаціональної культури України, а також доцільності відновлення Ради керівників організацій національних меншин при Президенті України.

Олена Бойко

НА КНИЖКОВУ ПОЛИЦЮ

АЛЬБОМИ, ЖУРНАЛИ, ПРОСПЕКТИ...

Продовжуємо інформувати читачів про нові видання, які надійшли в бібліотеку "Романи Яг".

Серед них - тематичний альбом "Рома: 15 мільйонів європейських громадян", підготовлений Елс де Гроеном, членом Європейського парламенту.

Видання присвячене життю ромів різних країн Європи в останні двадцять років.

У фотоальбомі використані світліни двох авторів - Кіке Елмо та Іми Гарменді. До кожної фотографії подані анотації та коментарі членів Європарламенту.

Починається книга з портрета Йозепа Боррелла Фонтелеса, президента Європейського парламенту зі стрічкою через плече, яка відображає ромський прапор (на світліні). Наводяться тут і слова п.Фонтелеса про те, що з 12-15 млн. ромів, які живуть у Європі, 7-9 млн. проживають у Європейському Союзі.

Виходячи з аналізу становища ромів у нинішній Європі, її найнезахищенішого населення, 26 квітня нинішнього року в Європейському парламенті прийнято резолюцію про ситуацію цієї меншини в Європі.

У кінці книги подається двома мовами як ця резолюція, так і перспективний план Європейського Союзу стосовно ромів.

Ева Сюрет

Ще одне видання - журнал "E Romani Glinda" ("Ромське дзеркало"), який виходить з 2004 року. Видається часопис у Стокгольмі (Швеція) - шведською мовою. До нашої бібліотеки надіслані три номери.

У журналах подаються інтерв'ю з найвідомішими ромами Швеції та світу, розширені інформації про конференції та зустрічі, присвячені ромським проблемам, фестивалі й конкурси; історичні матеріали тощо. Є на їхніх сторінках і кросворди ромською мовою, рецепти ромської кухні та реклама. У кожному номері - чимало фотографій з життя ромів.

"ЙДИ СКОРІШЕ, А ТО ЦИГАНИ ВКРАДУТЬ!"

"ДЖА МАЙ СІГО!"

"Йди скоріше, а то цигани вкрадуть!" - таку фразу я почула, йдучи базаром у м.Переяславі-Хмельницькому. Ромам завжди стає прикро, коли вони чувають подібно, тому я за інерцією перевела погляд у той бік, звідки донеслися ці слова, та й не тільки я; поряд зі мною йшов ром пенсійного віку, який не втримався і дав знати жінці, з вуст якої зірвалася погроза своїй дитині, що ми поряд, все чули і нам неприємно.

Саме так з давніх часів залякувало своїх дітей населення України. Цікаво, чи потрібно ромам красти дітей, та ще й не ромів, якщо своїх не завжди є чим нагодувати? Деякі з тих, з якими мені доводиться спілкуватися, не приходять до того, що в дитинстві їх також лякали романи. Звичайно, коли підлітки лякають романи, то він, цюналімшене, буде триматися осторонь, але коли підліток іде до школи і бачить, що ромських дітей в класі до 5 чоловік, він кооперується з однокласниками, щоб припинити своїх ромських ровесників. Ні, не дітлахи винні в своїй поведінці, а їхні батьки та вчителі.

Наприклад: мама одного третьокласника, який навчається в ЗОШ №5 м.Бровари, розповіла про те, що вчителька на виховній годині повчала дитину, як уникати спілкування романи і з якої причини. Але, на щастя, учениця була з сім'ї, яка підтримує дружні стосунки з романи, тому вона

навіть сперечалася з учителькою і старанно доводила на прикладах, що ромі інколи крадуть за деяких українців. Ромські діти в тому класі не навчаються, з яких причин, не відомо, але можна здогадатися.

Ще одна розповідь, яку я почула від батька ромської дівчинки. Його донька, яка навчалася в одній з київських шкіл, у третьому класі почала прше вчитись. На питання батьків, з якої причини погіршилось навчання та поведінка (у щоденнику дівчинки були записи "незад", а не "зразк."), вона відповіла: "Мене вчителька чомусь ненавидить, вона навіть оцінки завжди ставить занижені, учні мене також не поважають, з я не розумію, чому. Йти у школу мені зовсім не хочеться і навчатися в тому класі також, все одно вчителька не оцінює моє знання, як усіх інших дітей". Рік тому батьки дівчинки зрозуміли, що потрібно втрутитися в шкільне життя доньки, і дитину переведено до іншого класу в тій же ЗОШ. Наразі дівчинка навчається у 4 клас майже на "відмінно", до школи ходить із задоволенням, має друзів, для вчителя вона така ж учениця, як і всі інші.

Знаю я й такий факт.

Ромський хлопчик Ростислав - учень 8 класу однієї зі шкіл м.Бровари, навчаючись у 6 класі, сидів за другою партою. Якось вранці вчителька, яка була класним керівником, прийшовши на урок, відразу звернулася до хлопчика:

"Ростиславе, ти уже всім надів, іди сядь на задню парту!" Дитя, звісно, так і зробило. Через кілька днів вона, забравши Ростислава з уроку, пішла з ним до його батьків. Вчителька розповіла батькам, що їхній син не тільки погано навчається, а й порушує дисципліну, вдарив однокласника. Мати чимно вислухала знервовано вчительку, після чого звеліла сину вийти з кімнати. Потім почала говорити до вчительки. Вона сказала класному керівникові свого сина, що знає про її ставлення та ставлення однокласників до нього. Розповіла, як кілька разів її син приходив зі школи в стані істерії - його побили однокласники, і вона та батько хлопчика порадили йому розказати про все класному керівнику, та дитя повідомило, що класному керівникові він неодноразово скаржився на ставлення однокласників до нього, але вчителька відповіла: "Ти сам усіх займаєш, а потім скаржиш, що тебе б'ють". Хлопчик розповів про знущання над ним однокласників: коли Ростислав виходив на перерву, вони топтали черевками його верхній одяг, називали негромом, ревали його портфель, з портфеля час від часу зникали книжки. Якщо ж хлопчик знервовано запитував: "Хто це зробив?", то його починали штовхати і глузувати з нього. Мати також розказала керівникові, як колись дитя в класі крейдою намастило її стільця, але коли вона запитала,

хто це зробив, клас указав на ромське дитя, і вона, звичайно, повірила класу, і ніякі доводи та виправдання Ростислава не змусили її навіть засумніватися, а дитя говорило правду. Далі мати Ростислава розповіла вчительці, що вони, батьки, твердо наказали синові - не вважати на невихованість однокласників, але якщо почнуть застосовувати силу проти нього, давати здачі кривдникам.

Першого вересня цього року мама Ростислава пішла до школи разом із сином і провела з класним керівником коротку розмову щодо сина, а також ввічливо попросила передати хлопця за одну з передніх парт (при цьому не забула сказати, що в подальшому вона не терпить приниження стосовно сина, а подасть скаржу, куди слід і на кого слід).

На превеликий жаль, поки що батьки не дають дозволу назвати в пресі імена, прізвища та номери шкіл, щоб не погіршити шкільне життя своїх дітей, але запевнили, якщо прояв дискримінації в школах стосовно їхніх дітей триватиме, то вони обов'язково звернуться за юридичною допомогою в правозахисну організацію "Тері зор".

З усіх цих прикладів, а це майже один відсоток зі ста, ми розуміємо, що дійсно все починається з фрази "...а то цигани вкрадуть!".

Хочу звернутися до населення усієї України.

У час помаранчевої революції ми всі разом, громадяни України, голосно кричали: "Ми не бидло, ми не козли, ми України доньки й сини...". то не були просто слова, то був крик серця, душі! Чому ж, шановно громадо, ви не визнаєте, що вся нація не може бути шахраями, наркостаронами, злодіями, жебраками, гіпнотизерами, які будити обирають людей під циганським піпномом, адже це також образа стосовно ромського народу і, на жаль, вона не поодиноким.

Якось мені вдалося поспілкуватися з художником сюжетного живопису, а також портрету, автором понад ста картин, присвячених німецькій, ромській, російській історії, ромологом Миколою Владиславовичем Бессоном, який вивчає історію ромів. Микола Владиславович - росіянин, але, щоб краще пізнати життя ромів, він їздив жив у палатках з романи, навіть у зимовий період. Це людина, яка навчила своїх дітей поважати ромську націю, тому що знав ромів краще за інших росіян.

Шановні громадяни України, не робіть висновки про націю, яку ледь знаєте, а знаєте здебільшого з публікацій журналістів, які пишуть негативні статті про ромів, або ж із мільйонських зведень. Пізнайте наш народ краще, спілкуйтеся з нами, і ви зрозумієте, що наш народ нечим не відрізняється від інших народів Землі, хіба що кривдників у нас більше.

Тоді й не будете лякати своїх дітей романи.

Людмила Кравченко,
м.Бровари

НАШ ГІСТЬ

ЖИТТЯ, ПРИСВЯЧЕНЕ МИСТЕЦТВУ ДЖІВІПЕ, ЛІКЕРДО КО МИСТЕЦТВО

Цікава й тепла зустріч відбулася в редакції нашої газети з неординарним артистом, співаком і танцюристом, а нині керівником ромського ансамблю "Дружба народів" у місті Київ Юрієм Коржовим. Цей талановитий артист, як і вся його родина, комунікабельний, енергійний, не зупиняється на досягнутому, створюючи нові творчі проекти для себе і всього художнього колективу. Тому й завітав у товариство "Романі Яг" у однойменній редакції газети, щоб поділитися своїми здобутками й почерпнути досвід роботи у одному з кращих культурно-просвітних товариств. Наш кореспондент, скориставшись такою нагодою, поставила кілька запитань столичному артисту.

Юрію Серафимовичу, знаємо, що ви - виходець із відомої артистичної родини співаків, музикантів і танцюристів, які передали вам свій талант, що проявився з дитинства і був помічений відомим режисером Ризької кіностудії Олександром Лейманісом. Розкажіть, будь ласка, про свої дитячі та юнацькі роки.

Народився я у Харкові в ромській сім'ї в 1951 році. Там закінчив середню школу й одночасно музичне училище імені Котляревського. Мої батьки - вихідці з сім'ї музикантів. Тато Серафим Карпов навчився грати на гітарі й танцювати від свого діда. А мати - Ніна Коржова - мала не тільки талант співачки, а й організа-торські здібності. Тому в 1938 році ще 19-річною дівчиною створила перший в Україні ромський ансамбль при Харківському заводі "Серп і Молот". Адміністрація заводу допомагала ромському ансамблю й сприяла їхнім виступам спочатку на заводі, потім по всій області. Колектив швидко зовоював популярність і став відомий по всій Україні. У цьому ансамблі брала участь знаменита артистка Касаленова і вся талановита її сім'я, а також мій тато Серафим Карпов, який невдовзі одружився з Ніною Коржовою, мою майбутню мамою. У них було двоє дітей. Крім мене, ще старший на 2,5 року брат Серафим. Своє призвище успадкував від матері. Батько до кінця життя танцював і співав у мамині ансамблі.

Під час Великої Вітчизняної війни Ніна Коржова передала керівництво ансамблем своєму братові Василю Іллічу. Брат змінив програму ансамблю: артисти співали воєнні та циганські пісні безпосередньо у місцях розташування військових частин та на передовій. Василь Коржов разом зі своїм товаришем Леонідом Духовим упродовж усієї війни виступали на передовій перед тими, хто ось-ось мав вступити в бій. Часто артисти співали й танцювали на відкритих майданчиках, імпровізованих сценах у спеку й мороз. Дійшли до самого Берліна. Розпалилися на стінах рейхстагу. Про них після війни у газеті була надрукована стаття "Від Москви до Берліна" з їхніми фото.

З раннього дитинства я любив співати й танцювати. А коли вже був учнем 5 класу, режисер Ризької кіностудії Олександр Оттович Лейманіс, підбираючи роль ромського підлітка до фільму "Армія Троягоузки", запросив мене знятися у цій кінокартині. З перших проб мою кандидатуру утвердили, і я почав грати ромського хлопчика в цій стрічці. Це фільм про білогвардійську контрреволюцію на Уралі й Далекому Сході у 1918-20 роках під командуванням адмірала Олександр

дра Колчака. На загарбаних територіях його армія встановлювала режим кривавого терору й наблизилися до Волги. Але під ударами Червоної армії й партизанських загонів, що діяли у ворожому тилу, колчаківців було розгромлено.

Відтворюючи ці події, сценарист та режисер вписали у фільм роль ромського хлопчика, який миг би пробиратися в тил ворога і звертав би на себе увагу "білих", використовуючи свій музичний талант. Там я грав, співав, танцював, відволюючи колчаківців, поки партизани звільняли своїх в'язнів або робили набіги на їхні штаби. А через 4 роки, у 1968 році, вийшла друга серія фільму "Армія Троягоузки знову в бою", де я знову виконував головну роль хлопця на ім'я Циган. Тоді я вже закінчував 10-й клас у середній школі й музичне училище.

Як далі склалася ваша доля?

По закінченні школи призваний до лав Радянської Армії. Потрапив у Ленінград, де через місяць мене перевели у військовий ансамбль пісні і танцю й одночасно проходив армійську службу. Повернувшись додому через 2 роки, відразу пішов на професійну сцену, в ансамбль своєї матері. Там грав на баяні й гітарі, танцював, співав та їздив з виступами разом із ансамблем по всьому Союзу. Тут же познайомився з талановитою й симпатичною танцівницею Валентиною Білошовою, яка приїхала з Краматорська працювати в ансамблі Ніни Коржової. Ця дівчина займалася у Краматорському будинку культури й швидко оволоділа танцювальною майстерністю. Ніна Іллівна це відразу помітила й включила її в ансамбль. За час спільної роботи й поїздок ми познайомилися ближче й невдовзі одружилися. Під час гастролей талановиту танцівницю Валентину помітив народний артист СРСР Махмуд Есамбаєв. Валентина ста-

ла його вихованкою - він поставив і вивчив з нею індійський, іспанський, арабський та інші танці, з якими вона й досі інколи виступає на професійній сцені. Об'їздили разом із дружиною пів-Європи, працювали три роки за контрактом у Парижі (Франція), брали участь у багатьох конкурсах та фестивалях.

У 1973 році я став керівником ансамблю "Дружба народів", створив нову програму й залучив багато талановитих молоді. Наша програма складається з двох частин. Перша - це ромські пісні й танці; друга - пісні ромів Індії, Куби, Югославії, Угорщини, Румунії тощо, тобто циганські пісні й танці народів світу. Мій син Роман займається шоу-бізнесом у Москві. Має свій ромський ансамбль, що входить у групу "Роман" Миколи Спінченка. Дочка Ельвіра - домогосподарка, на жаль, не успадкувала танцювального таланту від матері.

Які ваші плани на майбутнє?

Наразі плануємо з дружиною відкрити музичну студію з навчання танців і вокалу, де займатиметься молодь. А ще хочемо створити культурно-просвітне жіноче ромське товариство "Романі Церга" ("Ромське Шатро"), тому й приїхав до вас переїняти досвід і просити кваліфікованої допомоги.

Яке враження склалося у вас від перебування на Закарпатті й від товариства "Романі Яг"?

Чудовий край, і люди тут приємні й щирі. Я задоволений усім побаченим і зустріччю з працівниками товариства й редакції. Гарно дякую за надану мені допомогу і приємне спілкування. Бажаю всім міцного здоров'я і творчих успіхів у вашій плідній праці. А ще, звичайно, вітаю з Новим роком усіх читачів "Романі Яг"!

Розмову вела
Валентина Опаленик

ВІДОМІ РОМИ ПЛАНЕТИ

АКТОРИ КІНО

Тоні Гатліф

Алжир, 1948р.р.

Родина Тоні Гатліфа (Мішеля Дахмані) - сім'я андалузьких ромів, яка протягом трьох поколінь вела ослий спосіб життя в Алжирі, та, за знізнанням самого Гатліфа, його дитинство було справжнім пеклом. Саме це й лягло в основу кінострічок, у яких він став режисером. Після закінчення драматичних курсів він грає в різних паризьких театрах. А в 1974 році дебютує в кіно ("Агресія" Жерара Піреса). Свої перші фільми Гатліф знімає на 16-миліметрову стрічку за власний кошт.

На початку 80-х до Тоні приходить слава разом із трилогією про його предків "Циганські барони". Його музичну картину "Щасливої дороги" було відібрано на фестиваль у Каннах. Вона й принесла успіх. А через 11 років Тоні Гатліф приїздить у Кани з кінострічкою "Вигнанці" й отримує приз за режисуру.

Юл Бріннер

Росія, 1915-1985 рр.

Справжнє ім'я - Тайджи Хан. Безперечно, суперчлива постать, його походження залишається загадкою для багатьох. У його жилах текла чверть ромської крові й чверть єврейської. Але саме серед ромів, з якими він грав на гітарі та працював у цирку, визначився його подальший життєвий шлях.

Першу роль Юл Бріннер зіграв на телебаченні у 1944 році в серіалі "Містер Джонс та його судді". Як актор кіно дебютував у 1949 році в фільмі "Порт Нью-Йорк". Здобув славу завдяки акторським роботам у кінострічках "Король і я" (1956 р.), "Анастасія" (1956 р.), "Брати Карамазови" (1962 р.), "Соломон і Шеба" (1959 р.) та багатьох інших.

Юл Бріннер був обраний почесним президентом ромів й ніс це звання до кінця своїх днів.

Сер Чарльз Чаплін

Великобританія, 1889-1977рр.

Чарльз Спенсер Чаплін. Американський актор, режисер, сценарист, продюсер й композитор. Славу Чапліну принесли перші німі фільми, такі як: "Бродяга" - 1915 р., "Собаче життя" - 1918 р., "Малюк" - 1921 р., "Золота лихоманка" - 1925 р. Отримав премію "Оскар" за багатоплановість й талановитість сценарію останнього. Активна життєва позиція Чапліна мала найбільше вираження в сатиричній комедії "Великий диктатор" - 1940 р., де він з'являється відразу в двох полярних персонажах - єврей-перукаря й диктатора Хінкеля.

У роки маккартизму Чаплін знімає песимістичний філософський етюд "Мсьє Верду" - 1947 р., у якій вперше показує поразку "малої людини". На початку 50-х років був вимушений залишити США й жити у Швейцарії, де завершує роботу над ліричною драмою "Вогні великого міста" - 1952 р. та створює кінострічку на тогочасну Америку "Король Нью-Йорку". В 1972 році отримав другу спеціальну премію "Оскар". А у 1975 році королева Великобританії Єлизавета II нагородила його почесним титулом "Сер".

Сер Майкл Кейн

Великобританія, 1933 р.р.

Народжений Моріс Джозеф Міклуайт. Називати первородного сина в його ромській сім'ї Морісом було традицією. Першу роль отримав у фільмі "Альф" в 1966 році. А славу здобув завдяки шпійській трилогії про Гарі Палмера. Далі пішли ролі різнопланового характеру: від джентльменів-зловідів до справжніх аристократів. Усього ним зіграно понад 70 ролей. Серед них і фільми - "Орел сів", "Кров і вино", "Ханна та її сестри". Та найкращою роботою залишається роль Піт Карнегана в класичній кінострічці Джона Х'юстона "Людина, яка хотіла бути королем" (1975 р.), в якій Майкл Кейн і Шон Коннорі склали незабутній дует. Майкл Кейн - двічі лауреат премії "Оскар" (у 1986 та 1999 роках). Посвячений в лицарі в 2000 році за внесок у мистецтво.

<http://www.imninalu.net/famousgypsies.htm>

Підготувала та переклала
Тетяна Артамонова

МІНІ-ТУР ЕМІРА КУСТУРІЦІ В УКРАЇНІ

Уперше в Україну завітав з концертною програмою актор, кінорежисер, сценарист, бас-гітарист з сараєвської рок-групи, анархіст, мусульманин з сербським корінням, володар двох "Пальмових гілок" та "Золотого лева" - Емір Кустуріца.

Навчався він у Празькій кіноакадемії на режисерському факультеті. У 26 років Кустуріца мав неофіційний титул - "Кінорежисер 21-го століття", а в 36 почав викладати кінорежисуру в Колумбійському університеті.

Він зняв кілька художніх кінострічок, з них 5 - про життя ромів. Найвідоміші з них такі. У 1985 р. Емір Кустуріца отримав головний приз Канського фестивалю за фільм "Час циган" як режисер і сценарист. У 1999 р. - спецприз журі Венеційського кінофестивалю за режисуру фільму "Чорна кішка, білий кіт". Свого часу його навіть називали - "циганським Феліні". Перед тим, як зняти фільм "Чорна кішка, білий кіт", Емір розпочав роботу для німецького ТБ - проект, присвячений ромській музиці, який мав назву "Музика-акробатика".

Цієї осені Емір Кустуріца здійснив міні-тур по 3-х містах України: Київ, Одеса, Львів. 30 листопада завітав у ромський ресторан "Колесо" у Києві. Учасники ромського гурту цього ресторана заспівали йому заздоровну та піднесли келих шампанського. Між

Першого грудня Емір Кустуріца, Нелле Каражлі і вся група "THE NO SMOKING ORCHESTRA" з різноманітною й колоритною програмою виступила в Палаці "Україна" (м.Київ). З Еміром приїхали і його дити: дочка та син, який грав на барабанах, а загалом, приїхали шстнадцять музикантів.

У концерті звучали ромсько-балканські мотиви, південноамериканський саунд, турецькі марші, ритми кантрі, техно-поп-луїв, "унца-унца", західні ремінісценції, національні гітари й акордеони.

І хоча стиль "THE NO SMOKING ORCHESTRA" дуже складний, виступ групи був доволі неординарним. Музиканти поводитися надто розкуто, та, попри все, їхній професіоналізм був незрівняним, від почутої музики глядачі мали неабияку насолоду. Під кінець концерту фанати рванули

ромами Кустуріца поводитися, немов із ріднею: він танцював із ними, спілкувався через перекладача тощо і залишив після свого візиту теплі спогади.

на сцену, щоб потанцювати разом з улюбленими артистами...

Підготувала Людмила Кравченко

ПРЯМИЙ НАЩАДОК ЯНОША БІГАРІ - РОБІ ЛАКАТОШ, СЛУЖИТЕЛЬ СКРИПКИ

ВОРТАКО ЧГАВО ЯНОША БІГАРІ - РОБІ ЛАКАТОШ, ЛАВУТАРІ

Намалювати портрет музиканта, такого нетипового, як Робі Лакатош, - це все одно, що поринити в мандрівку, багату на несподіванки та сюрпризи. "Що ж такого нетипового та несподіваного може бути в угорцеві, який грає на скрипці ромську музику?" - запитасте ви.

Згоден, але тут все й починається. Сюрприз перший: у травні 1998 року в Брюсселі, за кілька днів до початку фіналу Конкурсу скрипалів ім. Королеви Єлизавети, П'єр Амоаї сказав мені: "Сьогодні ввечері буде венірка, і ми всі підемо слухати Робі! "Ми" - це конкурсне журі, включаючи таких поважних осіб, як Іда Гендель і Єхуди Менухен (який каже, що не приїжджає до Брюсселю, щоб не почути Лакатоша та його ансамбль). Сюрприз другий: захоплення Лакатоша Вадимом Репніним може зриватися лише з захопленням Стефаном Граппеллі. Обидва ці видатні скрипалі мали нагоду грати з запальним угорцем, і обидва називають кожну гру справжнім феєрверком. Можна ще довог продовжувати називати сюрпризи, яких повно для нас у Робі Лакатоша. Але найголовніший, напевне, той, що ромський скрипаль народився під щасливою зіркою, яка вела його до служіння скрипці.

Повернемося до його сімейних коренів, до його родини, доля якої неординарна. Народився Робі Лакатош у 1965 році в сьомому поколінні прямих нащадків відомого угорського скрипаля Яноша Бігарі, якого обожнював Людвіг Ван Бетховен і за

якого Ференц Ліст колись сказав: "Струни його чарівної скрипки течуть, як сльози в наші вуха". Робі Лакатош розповідає за свого пращура: "Саме у Яноша Бігарі Брамс знайшов тему для свого відомого музичного твору "Угорські танці": кожен ром знає ці теми і має їх у своєму репертуарі, і я сам чув їх ще з дитинства". Саме чув, тому що всі ромські традиції передавалися так завжди. І Робі не виняток. Ще з п'яти років він почав освоювати тонкощі й таємниці стилю, а згодом й грати в ансамблях поряд зі своїм дядьком Шандором (одним із найвидатніших ромських скрипалів) та батьком Анталом. "Так я й вивчив весь репертуар напам'ять", - пояснює він, - повним поринанням у традиції техніки й художності".

Але для сирі Лакатош традиції ніколи не були чимось незвичним: в 50-х роках Шандор уперше в історії загравав класичні твори з ромським ансамблем. Робі також не обмежував себе тільки інтуїтивним підходом до музики, тому його навчання в Консерваторії імені Бели Бартока в Будапешті принесли наслідки, а саме - Гран-прі на конкурсі скрипалів у 1984 році. Наступного року він залишив Угорщину і переїхав у Бельгію, де підписав тримісячну угоду з одним із найпрестижніших клубів країни. А незабаром і з новим клубом "Les Ateliers de la Grand Ile" у Брюсселі, який привертав натовпи людей, що хотіли почути дивовижного угорця та його музикантів.

Робі Лакатош виступав там понад десять років, перетворивши клуб у приватну концертну залу.

Нині Робі Лакатош проживає в Брюсселі зі своєю сім'єю та інди з'являється на сцені ресторана "Place du Sablon". Але його кар'єра тепер прийняла зовсім інший напрям, тому що він все більше й більше присвячує себе концертній діяльності. Він виступає з оркестром. "Мій батько грав по всьому світові й часто привозив нові платівки. Якоюсь я відкрив для себе Стефана Граппеллі, який став моїм кумиром джазової скрипки", - говорить Робі.

Саме джаз зграв велику роль у розвитку та становленні молодого угорського скрипаля. Імпровізація з основними елементами ромської та джазової музики стали невід'ємною частиною образу Робі Лакатоша. Він пам'ятає й глибоко шанує все те, чому навчили його такі майстри, як Шандор Ярока, але дуже швидко розвинув свій стиль власний імпровізацій, надзвичайне поєднання ромської музики і джазу, своє особливе забарвлення, свої технічні ефекти. І навіть якщо вплив Граппеллі просліджується в легкості й елегантності тем, все це лине зі скрипки Робі Лакатоша.

Мішель Деброца,
переклад
Тетяни Артамонової

НАША ІСТОРІЯ

ЕГИПТЯНИ ЧИ ІНДІЙЦІ?

(Продовження. Початок у №16).

Менш проясненим є питання про те, чому предків сучасних циган у VII-XI століттях, та й пізніше, в багатьох країнах називали "джипшинз" (егіптяни). Цікаво, що з "джипшинз" водночас згадуються й "ацінгани". Дві ці групи являють собою як би два земляцтва. У всякому разі, в ділових папєрах Константинопольського Патріарха Григорія II Кіпріоса (1283-1289) для "ацінган" і для "джипшинз" визначені різні ставки податків. Саме тоді термін "джипшинз" стає дуже розповсюдженим. У Візантії "джипшинз" зарахували до стану "рагіс" - тобто сільські жителі. Більшість дослідників погоджуються з тим, що мова не йде про "справжній Єгипет". У ті часи Малий Єгипет називалася частина Пелопоннесу. Інші вважають, що Малий Єгипет - це Ізмир, або ж це назва області,

яка оточувала Антіохію. Деяко пізніше, у XV столітті, самі цигани, з'явившись у Західній Європі, охоче підтримували й пропагували легенду про циганських королів Малеого Єгипту.

В інших історичних документах Візантії можна зустріти ще одну назву циган - "кацивелос".

В сучасній Греції, до речі, саме так називають циган і нині. В указі імператора Іоанна V (1341-1376), яке стосувалося утвердження прав дворянства на землю (1350), можна знайти термін "египто-кацивелос".

Приблизно зі середини XI - початку XV століття на венеційських територіях Пелопоннесу і на Іонійських островах був установлений порядок збору мита через самоврядування циган шляхом призначення з їхнього середовища так званого капітана. Так, у 1444 році влада венеційського міста Науплія (східний Пелопоннес) підтверджує привілей, отримані предком Іоханнес Цинганос, визнаного капітаном циган ("drungariu acinganotum").

Трохи раніше, у 1384 році, Леонардо ді Ніколо Фрескобалді писав про "ромит", які проживали за містом Моденом (західне узбережжя Пелопоннесу). Ці

люди були ремісниками і займалися із залізом. Через століття, у 1483 році, Бернард фон Брайденбах свідчить про 300 родин, жєбравих, "чорних, як ефіопи", що мешкають у халупах поблизу міста. Зберігся літопис острова Корфі середини й кінця XI століття, в якому в 1375 і 1386 роках описуються "джипсис" ("teodum acingonitum"), котрі працювали ковалями і виготовляли казани на фермах. Вони "з відомих їм прав" звільнялися від сплати мита, але, підкоряючись своєму барону, першим із яких був Алоїзіус де Цитро, повинні були вносити в його скарбницю різні грошові суми або відкуповуватися натуральним товаром.

Наявність двох основних найменувань циган - "ацінгани" та "джипшинз", які підтверджуються історичними свідченнями, наводить на думку про існування двох основних міграційних по-

токів циган на Балкани й у Європу. Хоча, зрозуміло, це лише теоретичне припущення.

Перша міграційна (так звана циганська) хвиля рухалася від Константинополя в напрямку Болгарії, Сербії, Валахії та Молдавії і стала через кілька століть тими "ромас" Центральної і Східної Європи, яких ми називаємо сучасними циганами.

Інший міграційний потік (джипшинз, єгипетський) проходив через Малий Єгипет (Пелопоннес) і прибув також на Балкани, але значно пізніше, у часи венеційського правління. Існує багато література про пересування цієї групи з півдня Європи на захід. Це були циганські етнічні групи "сінт о-мануш", "кале" й, імовірно, всі інші, які називали себе "егіптянами": "агуліти" в Болгарії, "егюпці" в Македонії, "тифти" в Албанії та Греції. Всі вони відрізняються від інших циган уже тим, що, як правило, втратили свою циганську мову.

Вальдемар Калінін
(Далі буде).

ПОЇЗДКА В ЄРУСАЛИМ НАЗАВЖДИ ЗАЛИШИТЬСЯ В СЕРЦІ

АНДО ЄРУСАЛИМО СОМАС АЙ МІНДИК АВЛА АНДО ІЛО

Велике шастя в житті побувати віруючій людині в Єрусалимі. Ось і я там побував. Пошастило. Цілих 8 днів паломництва по святих місцях.

Перш ніж ввійти до гурту паломників, що кілька разів на рік відлітають на Святу Землю з Києво-Печерської Лаври, треба взяти від місцевого священика гарантійний лист про те, що паломник повернеться назад із цієї поїздки, а не залишиться там назавжди. Також треба подати закордонний паспорт та зібрати ще деякі документи для поїздки за кордон. У тому, що люди там і насправді залишаються, я переконався сам.

Наш літак тільки-но що прибув до Єрусалиму, проходимо паспортний митний контроль. І тут, після перевірки виявилось, що в нашій групі недорахувалися однієї жінки. Замість 56 паломників, що прибули у цій групі, було 55. Тож керівники групи дуже стривожилися такою неприємною ситуацією, що склалася, адже після кожного такого випадку їм потрібно писати різні пояснювальні записки і такє інше, як в Єрусалимі, так і в Києві. Отже, з аеропорту Гель-Авава в готель, що знаходиться в Єрусалимі, ми прибули близько четвертої години ранку. Наша поїздка тривала з 30 листопада по 8 грудня. В Україні - зима, сніг, вологість та холод. А там - 25-30 градусів вище нульової позначки, та жодної краплі дощу.

Прокинулися о сьомій годині ранку. Сиданок, і вирушили всією групою знайти місце. Побували в храмі Російської духовної місії (благодарствений мубенбень). Вразило старе місто. Жодного сантиметра вільної землі. Вулиці вузькі, навколо торгівля. Але торгують лише одні чоловіки: і молоді, і похилого віку. Російську мову мало хто з них знає. Торгують найрізноманітнішими речами: халати жіночі, чоловічі, хустки, намісто, прикраси, ікони, хрестики різних видів і розмірів, сачки та посуд, а ще багато-багато іншого. Цілими купами накладений товар - бери, та починай торгуватися, не соромся. Спочатку продавці просять за свій товар одну ціну, але можна виторгувати наполовину дешевше.

Та ось підійшли до Храму Господнього. Давно задзвонили, стало сумно, серце стривожилось, мов птиця в рущі. Підійшли до входу. Тільки-но ввійшли в храм, як поряд побачили камінь помазання, на якому Ісуса Христа, замученого і вбитого, принесли з Голгофи та поклали, щоб приготувати для поховання. На цьому камені його помазували для поховання різними ароматичними оліями. Дехто з жінок плакали, впали на коліна та прихилилися до каменя. Я й сам розбувися - серце заплакало. Господи, не вбже Ти лежав увесь у синцях та ранах на цьому камені? Невже кров із тіла Твого збігла на цей камінь та просочувала його? Розміри цього каменя, а точніше кам'яної плити, яка зверну майже рівна, близько 1x2 метри. Поряд із каменем помазання, метрів за десять правіше, на підвищенні поверхні, по східцях угору Голгофа - пагорб, на якому на хресті був розп'ятий Ісус Христос: прибівши швахами Господа до хреста - підняли хрест із Господом та поставили на посмиховище людям - невірющим іудеям, котрі насміялися з Господа Бога, плавали та говорили різні погані слова. Тут же, на хресті, він і помер. А йому, про всяк випадок, для того, щоб переконатися остаточно в його смерті, один із воїнів списом пробивав бік. І вибігла кров з водою з рани Божої. І тоді всі іудеї переконалися, що Ісус мертвий. І пере-

несли його, замученого, на камінь помазання, де жінки-мироносиці підготували його до поховання. З каменя помазання тіло Господа було покладене у спеціальне місце - гроб, який знаходився у скелі. Це велика печера за 20-30 м від каменя помазання. Поклавши тіло Ісуса в печері (в гробі), вбивці закрили вхід великим каменем і поставили охорону, щоб тіла Господнього ніхто не викрав. Смерть та муки Ісуса припали на п'ятницю, перед святом Пасхи, а у перший день Пасхи - в неділю, жінки-мироносиці прийшли до гробу Ісусового і побачили, що камінь до входу в печеру відкинутий вбік, а на ньому сидить сяючий Ангел. Ці жінки дуже перелякалися, а коли зазирали в печеру, де мало лежати тіло Ісусове, - то побачили, що його там немає, а залилася лише одна плащаниця (тканина білого кольору, якою обмотували тіло померлого). Ангел Божий сказав жінкам, що Ісус зараз на небі, він ожив (воскрес) і піднявся до свого батька (Отця). Але вже скоро Ісус з'явиться в тому місці, де наказував своїм учням чекати на нього. Так і сталося. Коли учні Ісусові сиділи в зачиненій кімнаті та боялися вийти на вулицю, відчинилися двері, і до них ввійшов їхній Вчитель. І вони всі здивувалися, що він ожив. З того часу кожного року на свято Пасхи ми вігаємося словами: "Христос Воскрес". І він перебуває поміж нами 40 днів - до свята Вознесіння Господнього, коли йому треба піднятися на небо. Але ми його не бачимо - він невидимий. (Я бачив місце вознесіння Ісусового на Єлеонській горі, де залишився навіть слід від його ноги). А ще на місці Гробу Господнього, де Ісус ожив, кожного року в Великодню суботу з неба сходять благодатний вогонь - святими іскорками, які запалюють свчки паломників та патріарха. Це чудо запалювання свечок, без людської допомоги, існує вже багато років, і тільки у суботу перед святом Пасхи, і тільки у цьому Храмі Гробу Господнього.

Я маю шастя побувати разом із своєю групою у таких святинях християнства: у святиці, де перед святом Пасхи була таємна вечеря Ісуса з учнями; ми пройшли хресним шляхом, яким Господь пройшов після суду Понтія Пилата. Хочу зазначити, що цей шлях не близький. Несучи великий хрест, Ісус кілька разів спотикався і падав. Бачили ми і в'язницю, де тримали Господа перед Голгофою і місце, де знайшли Хрест, на якому був розп'ятий Господь. На жаль, сам Хрест зник з Голгофи після завоювання мусульманами Єрусалиму, а залишився лиш невеликий шматочок від нього. Тоді цей шматочок з Хреста був розподілений поміж деякими християнськими монастирями та храмами. При храмі Гробу Господнього теж зберігається шма-

точок цього Хреста. Багато паломників, а також і я з ними, притулювалися чолом та цілували цю святиню. Були ми і у Віфлеємі у Храмі Різдва Христового. Бачили та цілували місце, де народився Син Божий та де він немовляма лежав у яслах. Багато хто з нас помолився у печері, що поряд, святим мощам 14000 дітей, яких убили воїни за наказом царя Ірода, маючи надію на те, що серед цих немовлят буде і Син Божий. Та ми знаємо, що Йосиф та Марія - Мати Божя, вчасно втекли до Єгипту та врятували дитину. Були ми і в міст Кани, де на весіллі Ісус перетворив воду на вино. Піднялися й на гору Фавор, де сталося преображення Господа Бога і Спасителя Нашого (здайтеся свято Преображення). Були і на "горі спокуси" - дуже висока гора, а храм стоїть на скелі над впадиною. У цьому храмі на камені відпочивав Ісус. На вершині цієї величезної гори спокнував Диявол Ісуса всіма багатствами світу та показував нескінченні діля. Обцяв усе це дати йому, аби тільки він поклонився йому. Та відмовився Ісус, відповівши, що тільки Господу Богу - Отцю своєму можна кланятися і служити, а більше нікому.

Бачили ми й камінь, біля якого Іуда зрадив та продав Господа. Ходили до печери, в якій поховано Матір Божу - Марію. Вона померла через 15 років після смерті Ісуса Христа. Тож багато чого про життя сина розповів його учням. Як відомо, після смерті Мати Божої Марія воскресла і зійшла на небо, залишивши лише свій сноп. Побували і на місцях поховання Іоакима та Анни - матері та батька Матері Божої, а також обручника Іосифа. Завітали у храм усю релігій в Гефсиманському саду, де молився Ісус Христос перед своїми стражданнями і краплі крові й поту сткали з тіла його під час молитов. Плавали човном по морі Галілейському, де ловили рибу його учні - Апостоли, яких він призвав до свого служіння.

Але найтяжчий шлях був до гори Синай, перетин кордону з Єгиптом та 220 км вздовж побережжя Червоного моря, де з лівого боку море, а з правого - величезні гори. Надвичайно тяжким для мене виявився й нічний підйом на гору Синай. Розпочали від близько першої години ночі, і сили недовзі покинули мене. Тож довелося найняти верблюдицю і піднятися верхи на гору, весь час боячись зриватися з кручі. До верхівки не доїхали, знову йшли пішки. Кожен крок давався з потом, не вистачало повітря дихати. Та, слава Богу, зійшов, ще й зняв на камеру схід сонця. На цій горі Мойсей - пророк Господній, отримав від Бога Отця скрижалі законів, у яких Бог дав письмові настанови, за якими потрібно жити. Назад насилу зійшов. Шлях нагору та вниз зайняв 8 годин. Потім відвідали храм Святої Катерини, що біля підніжжя гори. Бачили й колодязь, з якого Мойсей брав воду, коли напував овець тестя свого, котрих він випасав. Глибина цього колодязя - 35-40 м. Були й на місці народження Івана Хрестителя, де Мати Божя і мати Івана Хрестителя зустрілися, коли Слизавета була на шостому місяці. Побували ще й у інших місцях і храмах. Слава Богу!

Повернувся додому. Але ніяк не можу відійти від спогадів про Святу міську. Скільки житим, стільки дякуватимому Богу за те, що надав мені можливість здійснити свою мрію - побувати в Єрусалимі на Святій землі, а як буде ще нагода, то не відмовлюся знову поїхати, щоб уклонитися Господу нашому за його муки, які він прийняв на себе за все людство.

Володимир Бамбула,
м.Золотоноша

"Звертаюся я до всіх з поклоном..."

"Мангав ме саворен бандювіннаса..."

Нещодавно дізнався, що у нас в Кременчуці живе ром, якого я знаю давно, але, через його скромність, не знав про його неабиякі здібності до поезії. Це - Микола Петров (на свпличні) Запам'ятайте це прізвище, бо, як на мою думку, як колись Лермонтов підхопив перо Пушкіна, цей ром так само підхопив перо шанованого нами покійного Міхи Козимиренка.

Народився Микола Петров у 1953 році в Кременчуці в ромській сім'ї. Тут навчався, звідси пішов у армію. Батько Миколи з російських ромів, тому й пише переважно на цьому діалекті, а мама - з сервів. Писати почав, як розповідає сам Микола, ще в юнацькі роки. Повернувшись із армії, одружився і понад двадцять років не писав, а нещодавно Муза знову відвідала його... Зараз Микола Іванович Петров - член Спільної літературної "Славутич" м. Кременчука. Пише він трьома мовами - українською, російською та, звичайно, ромською. Працює на вагонобудівному заводі, постійно друкується в заводській газеті "Вагонобудівник", активно готує свою першу поетичну збірку; запевнив нашу громаду, що підготує й збірку своєї ромської поезії.

Шановні читачі, пропонуємо вам ще один вірш із майбутньої збірки поезій Миколи Петрова, аби ви переконалися, чи дійсно "перо" Міхи Козимиренка не вдало...

Олександр Мещеряков,
м.Кременчук

СПОВІДЬ

Я - справжній син свого народу.	Ми люди третього тануку,
Мені цим, кажуть, не хвалить...	Завжди на нижчому щаблі!
Належу до такого роду, Що жив у Індії колись.	Не раз мінялись покоління, Все залишилось, як було.
Барвисте, темне, галазливе,	Тривають й досі ці гоніння,
За своїм звичаєм живе... Чи стало в дійсності	І між людей зростає зло.
Це ромське плем'я кочове? цасливим	Бувають інколи погроми, Хто схвалить їхню дику суть?!
Скажіть, панове-українці,	Як вам живеться, мої роми,
Погодьтесь чи навпаки, Що серед нас живуть чужинці,	Чи вас як менішеїт бережуть?
І це дасть їм взаки...	Маленька нація, та горда, Але я зараз не про це...
Ніхто на захист їх не стане,	Ми всі для вас - "циганська морда",
Відповідальність не несе. Іх зуть презирливо - цигани,	Хоч в кожного своє личе!
І цим пояснюється все!	Покайтеся, брати-слов'яни,
Звертаюся я до всіх з поклоном,	Зняв капелюх з голови. Віками поруч вас "цигани",
Слова схвильовані мої: Невже народ - поза законом,	В країні жити стало тяжче, І веселитися не час...
І всі - злочинці, шахраї?	Надіюсь я, що буде краще, Що Бог зіглядеться на нас!
І де шукати порятунку? Немає правди на землі!	

Микола Петров

РОМАНІЯ

Газета Закарпатського ромського
культурно-просвітнього товариства
Реєстраційне свідоцтво серія КВ №5877 від 20.02.2002 р.

Газета виходить за підтримки Європейської комісії
та Інституту Відкритого Суспільства (м.Будапешт)

Шеф-редактор Аладар АДАМ
Редактор Євгенія НАВРОЦЬКА

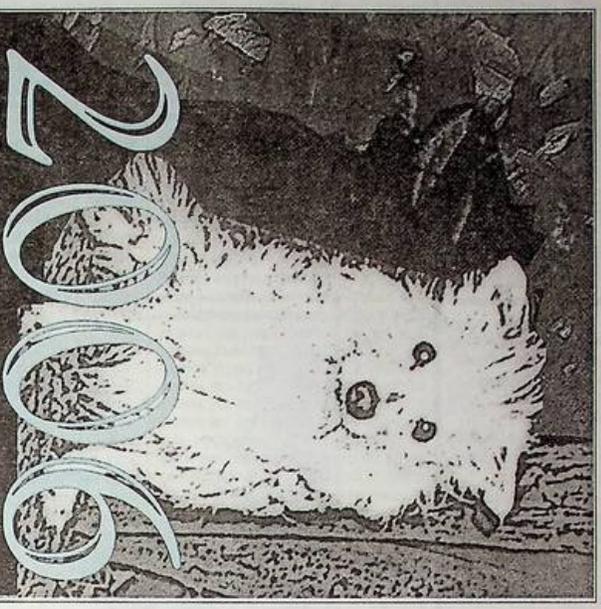
Редакція не завжди поділяє позицію авторів. За точністю наведених фактів відповідає автор. Редакція зберігає за собою право виправляти мову і скорочувати матеріали.
Повний або частковий переклад матеріалів дозволяється лише з посиланням на "Романія"

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 88000, м.Ужгород, вул.Дунайського, 18,
телефакс (03122) 61-39-56.
E-mail: ruf@mail.uzhgorod.ua
http://www.romaniya.org.ua

Віддруковано в Ужгородській міській друкарні, вул. Руська, 13.
Умовн. друк. арк. 2.5. Тираж 2500. Зам. № 4968

ГОМАНІЯ

РОМСЬКІ НАРОДНІ ВІСТІ
МАРИШАНО РОМАНО НЕВІДЕ

2006

НАСТУПНИЙ РІК ВОГНЕННОГО СОБАКИ ГАМАНЦІ БІЛЬШОСТІ УКРАЇНЦІВ ПОТОВСТІШАЮТЬ, СУДЯЧИ З РОСТАШУВАННЯ ЗІРРОК

Втім, у рік Собаки не варто відкладати гроші на чорний день. Краще вкласти їх у вигляді підприємства чи заїксити давню мрію про велику покупу дачі, машини чи шуби.

Шлясними будуть наступного року шлюбні, особливо між однокурсниками і колегами. Зустрічати Новий рік можна будь-де, головне, щоб поруч була найближча людина.

Одлагатися треба у червоні, помаранчеві та коричневі. Новорічне святкове вбрання обов'язково має бути зручним. Рік Вогненного Собаки слід зустрічати з келихом марочного вина, лікеру чи наливки.

ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОМСЬКОГО КАЛЕНДАРЯ

7 січня - Рядво Христове, 8 квітня - Міжнародний День ромів, 23 квітня - Воскресіння Христове, Пасха, 24-25 травня - День святої Сарі Калі, 11 червня - Святий Трійця, 2 серпня - Міжнародний день ромського Голкосту.

	Грудень					Січень					Лютий				
Луга	2	9	16	23	30	6	13	20	27	6	13	20	27		
Мажуї	3	10	17	24	31	7	14	21	28	7	14	21	28		
Плетірагі	4	11	18	25		8	15	22		8	15	22			
Жоа	5	12	19	26		9	16	23		9	16	23			
Парашинцуй	6	13	20	27		10	17	24		10	17	24			
Саванто	7	14	21	28		11	18	25		11	18	25			
Курко	8	15	22	29		12	19	26		12	19	26			

	Березень					Квітень					Травень				
Луга	3	10	17	24	31	7	14	21	28	1	8	15	22	29	
Мажуї	4	11	18	25		8	15	22	29	2	9	16	23	30	
Плетірагі	5	12	19	26		9	16	23	30	3	10	17	24	31	
Жоа	6	13	20	27		10	17	24	31	4	11	18	25		
Парашинцуй	7	14	21	28		11	18	25		5	12	19	26		
Саванто	8	15	22	29		12	19	26		6	13	20	27		
Курко	9	16	23	30		13	20	27		7	14	21	28		

	Червень					Листопад					Грудень				
Луга	3	10	17	24	31	7	14	21	28	4	11	18	25		
Мажуї	4	11	18	25		8	15	22	29	5	12	19	26		
Плетірагі	5	12	19	26		9	16	23	30	6	13	20	27		
Жоа	6	13	20	27		10	17	24	31	7	14	21	28		
Парашинцуй	7	14	21	28		11	18	25		8	15	22	29		
Саванто	8	15	22	29		12	19	26		9	16	23	30		
Курко	9	16	23	30		13	20	27		10	17	24			

	Січень					Лютий					Березень				
Луга	2	9	16	23	30	6	13	20	27	4	11	18	25		
Мажуї	3	10	17	24	31	7	14	21	28	5	12	19	26		
Плетірагі	4	11	18	25		8	15	22	29	6	13	20	27		
Жоа	5	12	19	26		9	16	23	30	7	14	21	28		
Парашинцуй	6	13	20	27		10	17	24		8	15	22	29		
Саванто	7	14	21	28		11	18	25		9	16	23	30		
Курко	8	15	22	29		12	19	26		10	17	24	31		